

SAMARQAND VILOYATIDA NOSEGMENTAR VITILIGONING IMMUNOLOGIK VA KLINIK JIHATLARI

Magistratura rezidenti: Khamidova Manzurakhon Abror kizi

Ilmiy rahbar: Ilmiy rahbar: PhD, dots. Klebleyeva G.D.

Samarqand Davlat Tibbiyot Universiteti

Annotatsiya

Vitiligo — surunkali kechuvchi, pigmentatsiya buzilishi bilan tavsiflanadigan dermatoz bo‘lib, uning patogenezida immunologik mexanizmlar yetakchi o‘rin tutadi. Ushbu tezis Samarqand viloyatida yashovchi nosegmentar vitiligo bilan kasallangan bemorlarning klinik va immunologik xususiyatlarini o‘rganishga bag‘ishlangan. Tadqiqot natijalari vitiligoning klinik kechishi immunologik ko‘rsatkichlar bilan chambarchas bog‘liqligini ko‘rsatdi.

Kalit so‘zlar: vitiligo, nosegmentar vitiligo, autoimmun jarayonlar, T-limfotsitlar, sitokinlar, klinik kechish.

Kirish

Vitiligo dermatologik amaliyotda dolzarb muammolardan biri bo‘lib, aholi orasida 0,5–2,0 % uchrash chastotasiga ega. Kasallik barcha yosh guruhlarida uchrashi mumkin bo‘lsa-da, ko‘pincha 20–40 yosh oralig‘ida boshlanadi. Vitiligo nafaqat estetik nuqson, balki bemorlarning psixoemotsional holati va hayot sifatiga jiddiy salbiy ta‘sir ko‘rsatadi.

Zamonaviy ilmiy qarashlarga ko‘ra, vitiligoning rivojlanishida genetik moyillik, oksidlovchi stress, neyroendokrin buzilishlar va, ayniqsa, autoimmun mexanizmlar yetakchi ahamiyatga ega. Noegmentar vitiligo (NSV) kasallikning eng keng tarqalgan shakli bo‘lib, ko‘pincha boshqa autoimmun kasalliklar bilan birga kechadi.

Samarqand viloyatida vitiligo bilan kasallangan bemorlarning klinik va immunologik xususiyatlari yetarli darajada o‘rganilmagan bo‘lib, bu mazkur tadqiqotning dolzarbligini belgilaydi.

Tadqiqot maqsadi

Samarqand viloyatida nosegmentar vitiligo bilan kasallangan bemorlarning klinik kechishi va immunologik ko‘rsatkichlarini o‘rganish hamda ularning o‘zaro bog‘liqligini aniqlash.

Tadqiqot materiallari va usullari

Tadqiqotga Samarqand viloyatida yashovchi, klinik jihatdan nosegmentar vitiligo tashxisi qo'yilgan 52 nafar bemor jalb etildi. Nazorat guruhi sifatida 30 nafar sog'lom shaxs tekshirildi. Bemorlarning yoshi 18 dan 60 yoshgacha bo'lib, o'rtacha yosh $34,6 \pm 2,1$ yilni tashkil etdi.

Bemorlar klinik jihatdan vitiligoning tarqalish darajasi, kasallik davomiyligi va faolligiga ko'ra baholandi. Vitiligo og'irligi VASI (Vitiligo Area Scoring Index) shkalasi asosida aniqlandi.

Immunologik tekshiruvlar quyidagilarni o'z ichiga oldi:

CD3⁺, CD4⁺, CD8⁺ T-limfotsitlar darajasi;

CD4/CD8 immunoregulyator indeks;

Yallig'lanish sitokinlari (IL-2, IL-6, TNF- α);

Autoimmun holatlarni aniqlash maqsadida umumiy immunoglobulinlar.

Olingan natijalar statistik usullar yordamida qayta ishlandi, ishonchlik darajasi $p < 0,05$ deb qabul qilindi.

Tadqiqot natijalari va muhokama

Klinik tekshiruvlar natijasida bemorlarning 61,5 % ida vitiligoning generalizatsiyalashgan, 38,5 % ida esa akrofasiyal shakli aniqlandi. Kasallik davomiyligi 1 yildan 10 yilgacha bo'lib, bemorlarning katta qismida kasallik asta-sekin progressiv kechishga ega ekanligi qayd etildi.

Immunologik tahlillar shuni ko'rsatdiki, vitiligo bilan kasallangan bemorlarda CD4⁺ T-limfotsitlar darajasi sezilarli darajada pasaygan, CD8⁺ hujayralar esa nazorat guruhiga nisbatan oshgan. Natijada CD4/CD8 indeksi $1,2 \pm 0,1$ gacha kamaygan bo'lib, bu immunoregulyator disbalans mavjudligini ko'rsatadi.

Yallig'lanish sitokinlari darajasining oshishi, xususan TNF- α va IL-6 ning yuqori ko'rsatkichlari vitiligo faolligi bilan bevosita bog'liqligi aniqlandi. Yuqori VASI ko'rsatkichlariga ega bemorlarda sitokinlar darajasi statistik jihatdan ishonchli yuqori bo'ldi ($p < 0,05$).

Olingan natijalar vitiligoning autoimmun tabiatga ega ekanligini tasdiqlab, immun tizimdagi buzilishlar melanotsitlarning destruksiyasiga olib kelishini ko'rsatadi.

Xulosa

Samarqand viloyatida nosegmentar vitiligo bilan kasallangan bemorlarda kasallikning klinik kechishi immunologik o'zgarishlar bilan chambarchas bog'liq. T-limfotsitlar nisbatining buzilishi va yallig'lanish sitokinlarining oshishi vitiligoning faolligi va tarqalish darajasiga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Ushbu natijalar vitiligo diagnostikasi va davolashida immunologik tekshiruvlarni qo'llash zarurligini asoslaydi.

Amaliy ahamiyati

Olingan natijalar vitiligo bilan kasallangan bemorlarni erta aniqlash, kasallik faolligini baholash va individual davolash taktikasini ishlab chiqishda muhim ahamiyatga ega.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Taïeb A., Picardo M. Vitiligo. *N Engl J Med*.
2. Ezzedine K. et al. Vitiligo immunopathogenesis. *J Invest Dermatol*.
3. Bergqvist C., Ezzedine K. Vitiligo: a review. *Dermatology*.
4. Boniface K. et al. Role of T cells in vitiligo. *Autoimmun Rev*.